

SECȚIUNEA VII: LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

IMPORTANȚA COMUNICĂRII PERSUASIVE A PROFESORILOR DE LIMBA ROMÂNĂ

THE IMPORTANCE OF PERSUASIVE COMMUNICATION OF THE ROMANIAN LANGUAGE TEACHERS

Tatiana BUNESCU,

Specialitatea Educație lingvistică și literară, gr. MELL 2401,
Coordonator științific: **Victor AXENTII**, dr., conf. univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Articolul de față evidențiază importanța comunicării persuasive privite drept obiectiv major al profesorilor de limba română în cazul în care urmărește să mărească capacitatea de înțelegere a elevului sau să-i influențeze opinia, atitudinea, subliniind rolul acesteia în eficientizarea procesului educațional.*

Persuasiunea este un proces de influențare realizat prin argumente și apel la dimensiunea afectivă, care prin valențele sale pozitive, contribuie la creșterea motivației pentru învățare și la modelarea personalității elevilor. Comunicarea persuasivă este prezentată ca un instrument esențial în transmiterea și recepționarea mesajelor, influențând atât climatul educațional, cât și calitatea interacțiunilor educaționale.

Profesorul de română devine un agent persuasiv care stimulează interesul elevilor și dezvoltă gândirea critică și capacitatea de argumentare, utilizând tehnici precum întrebările retorice, storytelling-ul sau integrarea tehnologiilor digitale. Eficiența comunicării persuasive depinde de credibilitatea cadrului didactic și de relația cu elevii.

În acest context, articolul subliniază necesitatea dezvoltării continue a abilităților de comunicare persuasivă a profesorilor de limba română ca premisă pentru dezvoltarea profesională și îmbunătățirea calității actului educațional.

Cuvinte-cheie: *persuasiune, convingere, motivație, comunicare persuasivă, tehnici de persuasiune*

Abstract: *This article highlights the importance of persuasive communication as the major objective of the Romanian language teachers when it aims at enhancing the pupil's understanding or influencing his/her opinion, attitude, emphasizing its role in improving the educational process.*

Persuasion is a process of influence achieved through arguments and emotional appeal which through its positive valences contributes to the modeling of the pupils' personality. Persuasive communication is presented as an essential tool for transmitting and receiving messages, influencing both the emotional climate and the quality of educational interactions.

The Romanian teacher becomes a persuasive agent who stimulates students' interest and develops their critical thinking and argumentation skills, using techniques such as rhetorical questions, storytelling, or the integration of digital technologies. The effectiveness

of persuasive communication depends on the teacher's credibility and the relationship with students.

In this context, the article underlines the need for the continuous development of persuasive communication skills of the Romanian teachers as a premise for the professional development and the improvement of the quality of the education act

Keywords: *persuasion, conviction, motivation, persuasive communication, persuasive techniques*

Comunicarea reprezintă fundamentul oricărui demers educațional, constituind un element indispensabil procesului de predare-învățare-evaluare. În contextul transformărilor educaționale contemporane, comunicarea didactică evoluează de la simpla transmitere de informații către o dimensiune formativ-persuasivă, în care profesorul modelează activ gândirea critică și atitudinile elevilor. Integrarea comunicării persuasive în context școlar devine astfel o necesitate, în special în cadrul disciplinelor umaniste, unde limbajul constituie principalul instrument de lucru.

În dicționarul explicative al limbii române găsim următoarea definiție pentru conceptul *persuasiv*: „care urmărește să convingă, convingător, insistent, stăruitor; tot aici menționăm și termenul de *persuasiune* (în fr. – *persuasion*, în lat. - *persuasio*) care înseamnă „acțiunea, darul sau puterea de a convinge pe cineva să creadă, să gândească sau să facă un anumit lucru”[4]. În literatura de specialitate, aceasta este văzută ca un proces complex de influențare a opiniilor, încercare de a schimba atitudinile și comportamentele oamenilor, realizat fără constrângere, prin argumente, rațiune și apel la dimensiunea afectivă [6, p. 47]. Cu alte cuvinte, persuasiunea este un proces modificador de atitudini, credințe, opinii și comportamente.

Studiul comunicării persuasive în context educațional reprezintă un domeniu interdisciplinar, situat la intersecția pedagogiei cu psihologia și lingvistica. „Comunicarea persuasivă este o condiție esențială a educației, un factor specific și structural din cultura comunicării educaționale”, remarcă autoarea E. Țărnă și chiar un deziderat pentru cadrele didactice care doresc să dobândească eficiență în activitățile instructiv-educative [9, p. 128]. Persuasiunea are un rol primordial, deoarece educația însăși presupune schimbarea comportamentului educatului. Această transformare este realizată de pedagog, care, prin competențele sale profesionale contribuie la formarea atitudinilor și la diminuarea rezistenței elevilor față de învățare. Deci, persuasiunea se dovedește a fi nu doar esențială, ci și inevitabilă, pentru că facilitează acceptarea, înțelegerea și, în cele din urmă, asumarea de către elevi a unor noi modalități de gândire, convingere și comportament.

În viziunea lui M. Cojocaru, persuasiunea școlară poate fi înțeleasă ca „abilitatea cadrului didactic de a furniza elevilor atât argumente cognitive, cât și suport motivațional-afectiv necesar pentru formarea propriilor convingeri. Totodată, aceasta presupune capacitatea profesorului de a intervine adecvat pentru a influența schimbarea opiniilor, de a promova, prin strategii specifice, anumite valori și de a contribui astfel la dezvoltarea personală a elevilor și la îmbunătățirea relațiilor interpersonale în procesul de comunicare didactică” [2, p. 21]. Din această perspectivă, comunicarea persuasivă devine o competență esențială a profesorului de limba și literatura română, capabilă să transforme lecția într-un proces formativ profund, orientat nu doar spre cunoaștere, ci și spre modelarea atitudinilor și comportamentelor.

Este important de menționat că dimensiunea convingerii are un rol fundamental, fiind integrată la toate nivelurile de școlaritate și în cadrul tuturor disciplinelor de învățământ ca obiectiv prioritar al educației. În acest context, procesul comunicațional se structurează în jurul a două direcții principale: pe de o parte, transmiterea cunoștințelor specifice fiecărei

discipline, iar pe de altă parte, dezvoltarea unor comportamente dezirabile în rândul elevilor. În numeroase situații din activitatea de predare-învățare, cadrele didactice sunt chemate să contribuie la formarea, în rândul elevilor, a unor atitudini, convingeri și trăiri emoționale. Cu alte cuvinte, profesorii sprijină dezvoltarea unor competențe de ordin afectiv, esențiale pentru evoluția armonioasă a personalității elevilor. Prin urmare, persuasiunea devine un instrument esențial în „arsenalul” profesorului, așa cum afirmă și I.-O. Pânișoară [7, p. 53].

Este știut că activitatea cotidiană a profesorului se desfășoară în cadrul lecției și al clasei, referindu-se la acțiunea complexă de informare, de transmitere și asimilare a cunoștințelor, de îmbogățire a experienței cognitive, de extindere a orizontului cultural, precum și de dezvoltare a abilităților necesare. Astfel, profesorii devin agenți persuasivi care urmăresc atingerea unor obiective educaționale clar definite urmărind, totodată, să determine acceptarea și asumarea ideilor prezentate.

În activitățile instructiv-educative, se întâlnesc frecvent cazuri care pot fi gestionate doar prin capacitatea profesorului de a convinge. Implicarea elevilor în diverse proiecte, participarea lor la activități curriculare și extracurriculare, precum și conștientizarea importanței și seriozității procesului de învățare sunt demersuri care presupun utilizarea comunicării persuasive. Astfel, un cadru didactic care comunică eficient, empatic și convingător creează un climat educațional pozitiv, bazat pe încredere și respect reciproc. În acest fel, persuasiunea nu se manifestă ca o formă de constrângere, ci ca o influență pozitivă, care încurajează autonomia și responsabilitatea elevilor.

În acest sens, utilizarea comunicării persuasive în cadrul orelor de limba și literatura română constituie o direcție didactică modernă, care valorifică potențialul limbajului ca instrument de influență, formare și dezvoltare personală. Succesul persuasiv al mesajului transmis de profesor depinde, în mare măsură, de abilitatea acestuia de a valorifica starea afectivă a elevilor, astfel încât să îi determine să adopte o anumită opinie, să-și formeze o atitudine sau să inițieze o acțiune sugerată de acesta.

În primul rând, comunicarea persuasivă este utilizată ca strategie de stimulare a motivației pentru învățare. Profesorul care își construiește discursul într-un mod convingător reușește să capteze atenția elevilor și să transforme conținuturile aparent dificile în subiecte atractive și accesibile. Astfel, în predarea unei opere literare, cadrul didactic poate trezi interesul elevilor printr-o situație-problemă, întrebări provocatoare sau analogii cu experiențele de viață ale elevilor, stimulând implicarea acestora. De exemplu, în analiza poeziei „Luceafărul” de M. Eminescu, profesorul poate începe cu întrebarea: „Credeti că iubirea imposibilă poate fi mai puternică decât una împlinită”? sau poate îndeamna elevii să scrie un mesaj către un personaj (de exemplu, Hyperion), oferindu-i un sfat. Aceste activități îi ajută pe elevi să se implice emoțional și să înțeleagă mai profund opera.

În mod ideal, comunicarea persuasivă se axează pe utilizarea unor cuvintelor-cheie cum ar fi: este important, pentru că, ce-ar fi dacă, descoperă, încercă, imaginează-ți, amintește-ți etc. Exemplu de reformulare a unor sarcini cu ajutorul cuvintelor-cheie: *Imaginează-ți* că ești Vitoria Lipan (personaj principal din romanul „Baltagul” de M. Sadoveanu), ai avea curajul să pornești în căutarea soțului?; *Ce-ar fi dacă* ai putea modifica finalul romanului „Ion” de Liviu Rebreanu, transformându-l într-unul fericit? Cu siguranță, utilizarea cuvintelor persuasive în elaborarea sarcinilor de lucru crește nivelul de implicare al elevilor. În absența unei comunicări persuasive, lecția riscă să devină monotona, iar elevii să manifeste dezinteres.

În al doilea rând, importanța comunicării persuasive a profesorilor de limba română se reflectă în dezvoltarea competențelor de argumentare și gândire critică. Orele de limba română oferă contexte variate pentru exersarea discursului argumentativ: redactarea de eseuri, analiza critică a operelor literare, participarea la dezbateri iar rolul profesorului este

de a învăța elevii să-și expună opinii într-un mod clar și convingător, să le susțină prin argumente logice și exemple relevante, să construiască contraargumente și să participe la dialoguri constructive. Aceste competențe sunt necesare atât în parcursul educațional, cât și în orice domeniu al vieții umane.

De asemenea, utilizarea strategiilor și tehnicilor persuasive la clasă urmărește reducerea rezistenței față de învățare și determinarea elevilor să accepte, să înțeleagă și să adopte noi modalități de gândire și comportament conform finalităților educaționale. Profesorul poate utiliza analogii, figuri de stil, repetiții, întrebări retorice, contrastul, argumentarea logică, exemplificarea, povestirea (storytelling) sau apelul la emoție pentru a accentua ideile importante și pentru a facilita înțelegerea mesajului. Spre exemplu, în analiza unor personaje literare, cadrul didactic poate construi un discurs narativ-argumentativ care evidențiază trăsăturile acestuia sau poate accentua trăirile personajelor printr-un ton expresiv și prin întrebări retorice, implicând emoțional elevii și stimulând empatia. Astfel, cu ajutorul tehnicilor persuasive, cadrul didactic reușește să strânească interesul, curiozitatea și să îi îndrume pe elevi să descopere ei singuri răspunsurile, folosindu-și gândirea critică.

Putem lua ca reper în activitatea didactică și tehnicile persuasive propuse de cunoscutul psiholog Dale Carnegie: a-i asculta și încuraja pe alții să vorbească; a face complimente onest și sincer; a-i vorbi interlocutorului despre ceea ce îl interesează; a-i face pe alții să se simtă importanți; a respecta opiniile interlocutorului; a nu critica și condamna; a-i zâmbi interlocutorului etc. [3, p. 76].

În egală măsură, pentru a spori creșterea motivației elevilor pentru învățare, este important exploatarea tehnologiilor digitale și a platformelor educaționale. Prin integrarea resurselor interactive, a materialelor multimedia și a aplicațiilor web, comunicarea didactică devine interactivă, ceea ce permite o mai bună înțelegere și desfășurare a procesului de învățare.

În această ordine de idei, limbajul profesorului de limba română trebuie să îndeplinească anumite caracteristici pentru a fi persuasiv: corectitudine, claritate, vivacitate, expresivitate, adecvare, ritm, interactivitate și forță. De asemenea, procedeele utilizate pentru a exercita o influență asupra elevilor se referă la ținuta vestimentară, modul de prezentare, tonul vocii, gesturile, atitudinea relațională, folosirea unor cuvinte semnificative, a unor formule de limbaj stereotip, poziționarea spațială etc. toate împreună referindu-se la calitatea pedagogului de a persuadea [1, pp. 71-73].

Un lucru este cert: succesul sau eșecul comunicării persuasive depinde în mare măsură de personalitatea profesorului, care trebuie să stăpânească nu doar noțiunile teoretice, ci și pe cele practice, manifestând totodată tact și măiestrie pedagogică în activitatea sa. Mai exact, pentru a putea stăpâni arta persuasiunii, pedagogul trebuie să posede următoarele calități și aptitudini de bază: cunoștințele solide de specialitate; obiectivitatea în relații cu elevii; respectul față de personalitățile elevilor; capacitatea de a fi un bun ascultător; acceptarea dialogului; folosirea tehnicilor simple pentru a câștiga o mai mare atenție; argumentarea didactică; controlul propriului limbaj corporal etc.

În mod esențial, eficiența comunicării persuasive este condiționată de credibilitatea profesorului. Elevii sunt predispuși să urmeze sugestia unui profesor dacă acesta li se pare un expert credibil într-un anumit domeniu. Se poate afirma, în acest sens, că autenticitatea profesorului și capacitatea de a construi relații bazate pe respect contribuie la eficiența mesajului persuasiv. În plus, stabilirea unui teren comun, utilizarea argumentelor solide și crearea unei conexiuni emoționale sunt factori care sporesc impactul comunicării didactice. Astfel, unui profesor respectat îi va fi mai lesne să convingă elevul.

Totodată, în relația pedagog-elev, comunicarea persuasivă este, îndeosebi, importantă pentru că în scopul atingerii obiectivelor educaționale are loc clarificarea unor

comportamente, schimbarea atitudinilor față de unele subiecte evitând presiunea. În acest context, este deosebit de importantă mențiunea autoarei D. Sălăvăstru, conform căreia orice comunicare este o încercare de a influența, iar scopul comunicării didactice este de a modifica personalitatea elevului în direcția stabilită de finalitățile educaționale propuse de fiecare societate în parte [8, p. 191]. Într-adevăr, în cadrul orelor de limba și literatură română, limbajul încetează să fie un simplu obiect de studiu și devine un instrument activ de influență, prin care profesorul valorifică potențialul persuasiv al textului pentru a genera schimbări profunde în sistemul de valori al elevilor. Iată ce *schimbări atitudinale* pot surveni în urma lecturii unor texte literare: dezvoltarea empatiei și a atașamentului față de copilărie („*Amintiri din copilărie*” de Ion Creangă), valorizarea identității naționale și a tradițiilor rurale („*Arionestii*” de Ion Druță), formarea unei atitudini de responsabilitate civică („*O scrisoare pierdută*” de Ion Luca Caragiale), creșterea motivației pentru autodepășire și formare intelectuală („*Romanul adolescentului miop*” de Mircea Eliade), consolidarea valorilor precum dreptatea, adevărul și responsabilitatea morală („*Baltagul*” de Mihail Sadoveanu), conștientizarea pericolelor obsesiei pentru avere și statut social („*Ion*” de Liviu Rebreanu), dezvoltarea gândirii filosofice și existențiale („*Iona*” de Marin Sorescu) etc.

Nu în ultimul rând, comunicarea persuasivă contribuie la formarea unor competențe esențiale pentru viața de adult. Capacitatea de a convinge, de a argumenta și de a comunica eficient este vitală în orice domeniu profesional. Prin modelarea acestor abilități în cadrul orelor de limba și literatura română, profesorul pregătește elevii pentru integrarea într-o societate bazată pe comunicare și interacțiune.

L. Ezechil ajunge la concluzia că efortul persuasiv este un indicator comportamental atribuit, în mod predominant, profesorului, deoarece acesta este cel care exercită influența informativ-formativă. În același timp, intensitatea acestei influențe depinde de efectul pe care intervenția sa îl are asupra elevilor [5, p. 75]. Așadar, fenomenul persuasiv poate produce atât efecte pozitive, cât și negative, cert fiind faptul că acesta generează schimbări la nivelul gândirii și comportamentului individului. Fără a se simți constrâns sau intimidat, elevul poate decide să realizeze o sarcină școlară sau să își corecteze un comportament inadecvat, ca urmare a mesajului persuasiv transmis de profesor.

Rezumând ideile expuse în această cercetare, conchidem că utilizarea comunicării persuasive a profesorilor de limba și literatura română este extrem de importantă în eficientizarea procesului didactic. Prin valorificarea conștientă și etică a strategiilor și tehnicilor persuasive, procesul de predare-învățare devine mai eficient, depășind simpla transmitere de cunoștințe și contribuind la formarea unor indivizi capabili să gândească critic, să argumenteze și să comunice convingător. Totodată, utilizarea unui limbaj persuasiv permite profesorului să modeleze atitudini, să stimuleze implicarea elevilor și să favorizeze dezvoltarea unor valori durabile. Prin urmare, comunicarea persuasivă devine nu doar o abilitate, ci o condiție fundamentală a succesului educațional.

Bibliografie:

1. BOCOȘ, M. *Comunicarea și managementul conflictului*. Pitești: Ed. Paralela 45, 2008.
2. COJOCARU, M. *Comunicarea relațională*. Chișinău: UPSC, 2009.
3. DALE CARNEGIE *Arta de a vorbi convingător*. Chișinău: Litera, 2023.
4. Dicționarul explicativ al limbii române, disponibil: <https://dexonline.ro/>
5. EZECHIL, L. *Comunicarea educațională în context școlar*. București: EDP, 2002.
6. GAAS R.H., SEITER J.S. *Manual de persuasiune*. Iași: Polirom, 2009.
7. PÂNIȘOARĂ, I.-O. *Comunicarea eficientă*. Iași: Polirom, 2004.
8. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2004.
9. ȚĂRNĂ, E. *Bazele comunicării*. Chișinău: Prut Internațional, 2017.